

Киричко Кристина Станіславівна

здобувачка вищої освіти

другого (магістерського) рівня вищої освіти

Дніпровського гуманітарного університету

Науковий керівник

Пеньков Сергій Володимирович

доктор юридичних наук

професор кафедри права

Дніпровського гуманітарного університету

СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОДАТКОВІ ЗЛОЧИНИ

Розглядаючи проблему кримінальної відповідальності за податкові злочини є потреба визначити саме поняття кримінальної відповідальності. Оскільки законодавець не дає чіткого визначення поняття "кримінальна відповідальність", в Кримінальному кодексі України нерідко говориться про кримінальну відповідальність (наприклад, ст. 2 називається "Підстава кримінальної відповідальності", розділ II - "Закон про кримінальну відповідальність", розділ IX - "Звільнення від кримінальної відповідальності"), ніде не розкриває поняття "кримінальна відповідальність", хоча й відрізняє її від покарання (наприклад, розділи X, XI і XII Загальної частини КК відповідно називаються "Покарання та його види", "Призначення покарання", "Звільнення від покарання та його відбування"). Якщо розглядати з наукової точки зору, то в науці кримінального права також немає чіткого визначення кримінальної відповідальності: одні автори характеризують кримінальну відповідальність як певного роду обов'язок особи, що вчинила злочин, інші характеризують кримінальну відповідальність як реалізацію санкції кримінально-правової норми.[1, ст. 2, розділ II, IX, X, XI, XII].

Але, досить часто стверджуються, що кримінальна відповідальність — це вимушене зізнання особою, яка вчинила злочин, державного осуду, а також передбачених Кримінального кодексу України обмежень особистого, майнового або іншого характеру, що визначаються вироком суду і покладаються на винного спеціальними органами держави. [2, 161-167; 3, 190–193].

На сучасному етапі розбудови економіки України ефективність залежить безпосередньо від функціонування податкової системи. Оскільки, податкові платежі є основою фінансування загальнодержавних і місцевих завдань та функцій держави. Відповідно до ст. 65 Конституції України кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом. [1, ст. 65].

На шляху до розбудови ефективної податкової системи України виникає чимало проблем, основною серед яких є податкова злочинність.

Податкова злочинність розглядається як одна із головних загроз національній безпеці України. Даний вид злочинності перешкоджає мобілізації коштів до відповідних бюджетів та державних цільових фондів, підриває економічну основу існування та розвитку держави.

З метою виявлення факторів і причин, що зробили вплив на невиконання планових показників бюджету, було проведено аналіз Бюджету України. Під час аналізу встановлено, що залучення та розподіл бюджетних коштів в Україні здійснюється неефективно та має низку проблем. Значне недовиконання за доходами, основою яких є податкові надходження [5, с.714-718]. Незважаючи на передбачені Податковим кодексом України [6, ст.120] штрафні санкції за недоплату податків та несвоєчасне подання податкової звітності, а також кримінальної відповідальності за ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), що передбачено ст. 212 Кримінального кодексу України багато осіб звільнені або взагалі не притягуються до відповідальності за податкові злочини. [1, ст.212].

Одним із прикладів уникнення від кримінальної відповідальності є завчасне погашення виявлених податкових боргів та недоплачених податків, що передбачено безпосередньо Кримінальним кодексом України.

Законодавець зазначає, що "особа, яка вчинила діяння, передбачені частинами першою, другою, або діяння, передбачені частиною третьою (якщо вони призвели до фактичного ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів в особливо великих розмірах) цієї статті, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона до притягнення до кримінальної відповідальності сплатила податки, збори (обов'язкові платежі), а також відшкодувала шкоду, завдану державі їх несвоєчасною сплатою (фінансові санкції, пеня)". [1, ст.212].

Іншими словами, особа усвідомлюючи, що їй загрожує кримінальна відповідальність, сплачує суму податків в повному обсязі.

Крім того, відповідно до Закону України "Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо зменшення тиску на бізнес" № 101-IX від 18.09.2019 розміри порогів для притягнення до кримінальної відповідальності за ст. 212 Кримінального кодексу України було збільшено, мінімальна сума 2 881 500 грн., що є досить високою сумою як для мінімального розміру несплати податків для притягнення до кримінальної відповідальності. Порівняно із минулими роками поріг для притягнення до кримінальної відповідальності зріс в понад три рази. Тому існує ймовірність, що значна кількість платників податків просто уникне кримінальної відповідальності за скоєний податковий злочин та буде навмисно маніпулювати податковою звітністю з метою заниження об'єкта оподаткування усвідомлюючи, що ніякого покарання за ці дії не наступить. [7].

Крім того, в Україні на сьогоднішній момент існують певні законодавчі суперечення щодо повноважень правоохоронних органів, завдання яких є боротьба із податковими злочинами та як наслідок наповнення Державного

Бюджету України. Так внаслідок помилки під час внесення змін та поправок до Податкового кодексу України повноваження податкової міліції яка безпосередньо здійснює функції із боротьби з податковими злочинами були припинені та виключені з кодексу, що також дає широкі можливості платникам податків уникнути відповідальності за несплату податків. [8].

Таким чином, ефективність застосування ст. 212 Кримінального кодексу України для притягнення до кримінальної відповідальності за умисне ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), є досить сумнівною на теперішній час. На сьогодні в Україні відсутній дієвий кримінально-правовий механізм контролю за виконанням бюджету та притягненням до відповідальності осіб, що здійснюють діяльність направлену на ухилення від сплати податків, існує правова невизначеність із повноваженнями правоохоронних органів.

Тому очевидно, що більш ефективними для забезпечення наповнення бюджету та формування фінансових ресурсів, а також уникнення податкових злочинів є посилення відповідальності платників податків за порушення в процедурі нарахування та сплати податків та вдосконалення законодавчої бази яка регулює питання відповідальності за злочини направлені на ухилення від сплати податків.

Список використаної літератури:

1. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс] : документ № 2341-III, від 30.12.2020. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>. – Назва з екрана.
2. Наукова стаття автор Курс российского уголовного права : Общая часть / под ред. В. Н. Кудрявцева, А. В. Наумова. — М., 2001. — 479 с.
3. Курс уголовного права : в 5 т. — М., 1999. — Т. 1. Учение о преступлении / под ред. Н. Ф. Кузнецовой, И. М. Тяжковой. — 624 с.
4. Конституція України [Електронний ресурс] : документ №254к/96-ВР від 01.01.2020. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>. – Назва з екрана.
5. Матеріали журналу «Молодий вчений», видання • № 2 (54) • лютий, 2018, автори: Західна О.Р., Петик Л.О., Щур-Живко О.С,- 718 с.
6. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : документ №2755-VI, від 01.01.2021,. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>. – Назва з екрана.
7. Закону України "Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо зменшення тиску на бізнес" [Електронний ресурс] : № 101-IX від 18.09.2019. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/101-20#Text> – Назва з екрана.
8. Закон України [Електронний ресурс] : №1797-VIII від 21.12.2016 "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення

інвестиційного клімату в Україні". Режим доступу:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1797-19#Text>– Назва з екрана.